

Sygn. akt XXIV C 242/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 08 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Urszula Idzikowska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Marzena Mikołajewska

po rozpoznaniu w dniu 25 sierpnia 2016 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa A. S.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Aresztu Śledczego W. (...) w W.

o zapłatę

1/ oddala powództwo,

2/ nie obciąża A. S. kosztami procesu.

Sygn. akt XXIV C 242/15

UZASADNIENIE

Pozwem z 17 marca 2015 r. A. S. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego W. (...) w W. kwoty 200.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych. Nadto wniósł o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu powód wskazał m.in., że w okresie od 05 grudnia 2002 r. do 28 stycznia 2003 r., od 07 listopada 2007 r. do 15 lipca 2009 r., od 03 sierpnia 2010 r. do 10 stycznia 2013 r., od 01 października 2014 r. do 01 marca 2015 r. przebywał w Areszcie Śledczym W. (...) w W.. Cele, w których przebywał powód miały zły stan sanitarny, były przeludnione i słabo oświetlone. W celach było „pełno komarów, grzyb na ścianach oraz wilgoć” przy czym „woda ciekła z sufitu”. Ponadto pozwany pozbawiał powoda dostępu do energii elektrycznej, a łazienka była dostępna jedynie raz w tygodniu. Pozwany nie wydawał powodowi, jak również innym osadzonym w celi środków dezynfekujących. Zdarzało się nadto, że pozwany nie wydawał powodowi środków czystości. Powód podkreślił, że miał skutecznie ograniczone prawo do rozmów telefonicznych do dwóch razy w tygodniu po 10 minut. Nadto podał, że podczas przeszukiwania celi oddziałowy zniszczył powodowi torbę. Jednocześnie wskazał, że demolowanie rzeczy skazanych, a także kradzieże z magazynu są normą w tej jednostce (k. 2 - 4 - pozw).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania, kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa-Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu pozwany w całości zaprzeczył twierdzeniom pozwu wskazując, że wbrew wywodom powoda warunki panujące w Areszcie Śledczym W. (...) w W. były zgodne z przepisami prawa, w szczególności w zakresie metrażu, wyposażenia w sprzęt kwaterunkowy, dostępu do oświetlenia. Pozwany podkreślił, że przerwy w dostawie energii elektrycznej do cel były podyktowane względami racjonalnej gospodarki. W przypadku zaś gdy wymagały tego względy zdrowotne energia elektryczna była dostarczana do cel przez całą dobę. Również możliwość skorzystania z ciepłej

kąpiele raz w tygodniu, a następnie dwa razy w tygodniu stanowiła realizację obowiązujących przepisów i nie naruszała praw osadzonych. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia w zakresie w jakim wiąże się ono z warunkami osadzenia powoda w jednostkach penitencjarnych w okresie powyżej 3 lat od daty wniesienia pozwu. Pozwany podniósł także, że opisana w pozwie sytuacja, aby funkcjonariusze służby więziennej zwracali się do osadzonego „na Ty” nigdy nie miała miejsca. Do kierownictwa działu ochrony nie wpłynęła jakakolwiek informacja o złym traktowaniu powoda przez funkcjonariuszy. Pozwany podniósł, iż faktem jest, że powód skierował skargę dotyczącą postępowania funkcjonariuszy działu ochrony w zakresie przeprowadzonej kontroli celi. Wówczas wszczęto stosowne postępowanie wyjaśniające. W wyniku poczynionych ustaleń skarga została uznana za bezzasadną i pomimo możliwości zaskarżenia przedmiotowego rozstrzygnięcia powód nie zdecydował się na kwestionowanie treści udzielonej odpowiedzi (k. 70 - 80 - odpowiedź na pozew).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód odbywał karę pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym W. (...) w W., przy czym ostatni jego pobyt trwał od 17 lutego 2015 r. do 02 marca 2015 (bezsporne, notatka służbowa – k. 86, dowód z zeznań powoda – k. 157-158).

A. S. w Areszcie Śledczym W. (...) w W. przebywał od 01 stycznia 2012 r. do 19 grudnia 2012 r. w celi o powierzchni 22,65 m⁽²⁾ (w tym okresie w celi przebywało minimalnie 6 osadzonych, maksymalnie 7 osadzonych), od 19 grudnia 2012 r. do 10 stycznia 2013 r. w celi o powierzchni 9,85 m⁽²⁾ (w tym okresie w celi przebywało 3 osadzonych), od 01 października 2014 r. do 25 listopada 2014 r. w celi o powierzchni 9,51 m⁽²⁾ (w tym okresie w celi przebywało minimalnie 2 osadzonych, maksymalnie 3 osadzonych), od 25 listopada 2014 r. do 17 lutego 2015 r. w celi o powierzchni 22,65 m⁽²⁾ (w tym okresie w celi przebywało 5 osadzonych), od 17 lutego 2015 r. do 02 marca 2015 r. w celi o powierzchni 9 m⁽²⁾ (w tym okresie w celi przebywało minimalnie 2 osadzonych, maksymalnie 3 osadzonych).

Cele w Areszcie Śledczym W. (...) w W., w których przebywał powód, były w dobrym stanie technicznym, posiadały wystarczający dostęp do naturalnych i sztucznych źródeł światła oraz były wyposażone w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy. Kraty zamontowane w oknach cel umożliwiały swobodny dostęp do otwierania okien, a tym samym zapewniały dostateczny dopływ powietrza, który uzależniony jest przede wszystkim od woli osadzonych przebywających w danej celi mieszkalnej. We wszystkich celach mieszkalnych, w których przebywał powód powłoki malarskie ścian, podłóg i sufitów znajdowały się w stanie dobrym i poddawane były bieżącym konserwacjom w razie zaistnienia takich potrzeb. Dopływ energii elektrycznej do cel był czasowo wyłączany, jednakże w sytuacjach podyktowanych np. względami zdrowotnymi energia elektryczna była dostarczana przez całą dobę. Osadzeni mieli zapewniony dostęp do ciepłej kąpieli raz w tygodniu. Od maja 2014 r. mają możliwość odbywania kąpieli dwa razy w tygodniu w godzinach od 8 do 16, zgodnie z ustalonym dla poszczególnych oddziałów mieszkalnych grafikiem. Czas wypływu wody wynosił 7 minut, co pozwalało na swobodne umycie się i zachowanie higieny. Kąćiki sanitarne znajdujące się w celach mieszkalnych zajmowanych przez powoda oddzielone były od reszty celi mieszkalnej zabudową murowaną płytową lub parawanem i w pełni zapewniały intymność podczas korzystania. Administracja Aresztu Śledczego W. (...) w W. zapewniała nadto odpowiednie środki czystości do utrzymania porządku w celach i oddziale mieszkalnym (notatka służbowa - k. 81-83, notatka służbowa – k. 86, zeznania świadka A. C. – k. 132-133, zeznania świadka P. S. – k.133).

W czasie pobytu w Areszcie Śledczym W. (...) w W. A. S. miał możliwość korzystania z zajęć kulturalno – oświatowych, biblioteki. Nigdy nie zgłaszał chęci udziału w ww. zajęciach. Nie zgłaszał nadto problemów socjalno - bytowych, ani nie zgłaszał, że ma utrudniony kontakt z osobami bliskimi poprzez korzystanie z samoinkasujących aparatów telefonicznych. Powód podczas swojego pobytu w Areszcie Śledczym W. (...) w W. traktowany był w sposób humanitarny, praworządny i z poszanowaniem godności ludzkiej (notatka służbowa - k. 84-85, notatka służbowa - k.87, notatka G. M. po przetransportowaniu – k. 91, notatka G. M. po zmianie oddziału mieszkalnego – k. 92, notatka G. M. po przed opuszczeniem jednostki przez osadzonego w związku z przetransportowaniem – k. 93).

A. S. 11 grudnia 2014 r. złożył skargę do Dyrektora Aresztu Śledczego W. (...) w której podniósł, że funkcjonariusz służby więziennej pełniący obowiązki oddziałowego w oddziale (...) w czasie przeszukania celi uszkodził torbę turystyczną powoda (skarga –k. 90).

W dniu 22 grudnia 2014 r. Zastępca Dyrektora Aresztu Śledczego W. (...) uznał skargę za bezzasadną (pismo z dnia 22 grudnia 2014 r. –k.88-89).

Powód pomimo pouczenia o możliwości wniesienia środka zaskarżenia nie zdecydował się na kwestionowanie treści udzielonej odpowiedzi (pismo z dnia 22 grudnia 2014 r. – k. 88-89, bezsporne).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów, których prawdziwość nie budziła wątpliwości i nie była kwestionowana przez strony. Sąd dał wiarę przesłuchanym w sprawie świadkom w zakresie ustalonym w stanie faktycznym tj. w części w jakiej znalazły potwierdzenie w pozostałym zebranych w sprawie materiale dowodowym.

W toku postępowania Sąd dopuścił dowód z zeznań powoda (k.157-158). Z uwagi na emocjonalny stosunek do sprawy zeznaniom tym, sąd dał wiarę jedynie w zakresie ustalonym w stanie faktycznym, tj. w części w jakiej znalazły potwierdzenie w pozostałym zebranych w sprawie materiale dowodowym. Należy nadto wskazać, że dowód z zeznań strony jest dowodem o charakterze subsydiarnym i strona może powołać inne dowody celem wykazania swoich racji.

Sąd oddalił wnioski dowodowe powoda, zgłoszone w pismach z dnia 5 października 2015 r.(k.99) , z 16 listopada 2015 r.(k.121-122) oraz z dnia 4 marca 2016 r.(k.160-162) uznając je za spóźnione. Uwzględnienie ww. wniosków spowodowałyby zwłokę w rozpoznaniu sprawy, natomiast w sprawie nie wystąpiły żadne wyjątkowe okoliczności, przemawiające za dopuszczeniem dowodów zgłoszonych po terminie. Sąd pominął również wnioski dowodowe powoda o wizję lokalną oraz powołanie biegłego z zakresu budownictwa w celu dokonania pomiarów celi Aresztu Śledczego W. (...) w W. albowiem okoliczność na którą został powołany ten dowód została wyjaśniona (k. 86) i nie została zakwestionowana przez powoda.

Świadek K. P.- zgłoszony przez powoda- nie stawił się na wezwanie Sądu.

Sąd zważył co następuje:

W pierwszej kolejności należało rozważyć podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia powoda. Stosownie do art. 117 § 1 k.c., z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Jak stanowi § 2 tego przepisu, po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Jednakże zrzeczenie się zarzutu przedawnienia przed upływem terminu jest nieważne. Powód domagał się ochrony jego dóbr osobistych, to jest wartości niemajątkowych ściśle związanych z jednostką ludzką. Regulacja uprawnień osoby, której dobra osobiste naruszono, przewidziana w art. 24 k.c. i art. 448 k.c., pozwala jednak pokrzywdzonemu naruszeniem dóbr osobistych wysuwać roszczenia majątkowe, to jest o zapłatę zadośćuczynienia pieniężnego czego domagał się w niniejszej sprawie powód. Roszczenia te z uwagi na ich majątkowy charakter podlegają przedawnieniu. Ponieważ naruszenie dóbr osobistych stanowi czyn niedozwolony (delikt), to do oceny przedawnienia dochodzonych na tej podstawie roszczeń o zadośćuczynienie należy stosować przepisy o przedawnieniu roszczeń wynikających z deliktu, tj. art. 442¹ § 1 k.c. Zgodnie z jego treścią roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

Zgodnie z twierdzeniami powoda, do naruszenia jego dóbr osobistych doszło w latach 2002– 2015. Z uwagi na charakter dóbr, o których ochronę wystąpił powód (cześć, zdrowie i prawo do intymności) oraz okoliczności ich naruszenia (pobyt w areszcie śledczym), powód o fakcie ewentualnego naruszenia jego dóbr i osobie obowiązanej do naprawienia wiedział już w chwili dokonania naruszeń. Przyjąć zatem należało, że termin przedawnienia roszczeń

majątkowych powoda upłynął z chwilą upływu trzech lat od końca okresu, w którym w ocenie powoda doszło do uszczerbku na jego dobrach osobistych. Z pozwem powód wystąpił 17 marca 2015 r., a więc podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia co do okresu przekraczającego 3 lata przed dniem wniesienia powództwa tj. do dnia 16 marca 2012 r. włącznie należało uznać za skuteczny.

W związku z powyższym roszczenia powoda o zasądzenie zadośćuczynienia uzasadnione mogły być jedynie w odniesieniu do pobyków powoda w Areszcie Śledczym W. (...) od 17 marca 2012 r. do 02 marca 2015 r.

Zgodnie z art. 23 k.c., dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Zgodnie z art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Stosownie zaś do art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

W ocenie Sądu powód, mimo ciążącego na nim obowiązku wynikającego z art. 6 k.c., w żaden sposób nie wykazał, aby skutek działań pozwanego, w całym wskazanym przez powoda okresie, doszło do naruszenia jego dóbr osobistych. Zgodnie zaś z treścią powyższego przepisu ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Także przepis art. 24 § 1 k.c. rozkłada ciężar dowodu w ten sposób, że na powoda nakłada obowiązek udowodnienia, że pozwany naruszył jego dobra osobiste. Przepis formułuje również domniemanie prawne bezprawności naruszenia dóbr osobistych, z którego wynika, że na pozwanym ciąży jedynie obowiązek udowodnienia, że jego działanie bądź zaniechanie naruszające dobra osobiste powoda nie było bezprawne. Jednakże sąd rozważa zaistnienie bezprawności działania pozwanego dopiero w wypadku udowodnienia przez stronę powodową, że doszło do naruszenia jej konkretnych dóbr osobistych, tj. dopiero wówczas, gdy strona powodowa udowodniła fakty przemawiające za zasadnością powództwa .

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie sposób uznać, aby jakiegokolwiek działania funkcjonariuszy Aresztu Śledczego W. (...) skutkowały naruszeniem dóbr osobistych A. S..

Powód podnosił, że do naruszenia jego dóbr osobistych doszło poprzez umieszczanie jego osoby w „przeludnionych” celach. Okoliczność ta nie znalazła potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym. Pozwany wykazał natomiast, że w całym okresie objętym rozpoznaniem powód miał zapewnioną normę powierzchniową minimum 3 m² w celach mieszkalnych jednostki penitencjarnej.

Podkreślić w tym miejscu należy także, że powód przebywając we wskazanej jednostce penitencjarnej miał zapewniony dostęp do wszystkich wymaganych urządzeń sanitarnych. Cele były wyposażone w niezbędne urządzenia kwaterunkowe, osadzeni mieli dostęp do zajęć sportowych, kulturalno-oświatowych. Cele mieszkalne były oświetlone i wentylowane. Potwierdza to wątpliwości, co do tego, że niedogodności związane z przebywaniem we wskazanym w pozwie Areszcie Śledczym wywołały u powoda jakieś cierpienia. Pozwany potwierdził, wskazywaną przez powoda okoliczność, że osadzeni mieli dostęp do ciepłej kąpieli raz w tygodniu. Wskazać jednak trzeba, że zgodnie z § 30 ust 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 25 sierpnia 2003 roku w sprawie regulaminu organizacyjno-porzadkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpieli. Nadto pozwany wskazał, że od maja 2014 r. osadzeni mają możliwość odbywania kąpieli dwa razy w tygodniu w godzinach od 8 do 16, zgodnie z ustalonym dla poszczególnych oddziałów mieszkalnych grafikiem, a czas wypływu wody wynosi 7 minut, co pozwala na swobodne umycie się i zachowanie higieny. Oznacza to, że wymagany przepisami

prawa standard został przez Areszt Śledczy wypełniony, w związku z czym w tym zakresie działanie pozwanego nie było bezprawne. Pozwany wskazał, że powód w trakcie pobytu w pozwanej jednostce nie zgłaszał, że ma utrudniony kontakt z osobami bliskimi poprzez korzystanie z samoinkasujących aparatów telefonicznych mieszczących się w oddziale. Podkreślić należy, że zgodnie z art. 217c k.k.w. tymczasowo aresztowany nie może korzystać z aparatu telefonicznego oraz innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej. Tym samym również w powyższym zakresie działaniom pozwanego nie nosiły znamion bezprawności.

W ocenie Sądu pozwany w toku procesu wykazał, że zapewnił powodowi właściwe warunki bytowe w ramach istniejących możliwości. Pozwany wykazał także, że jego działania nie były bezprawne. Wskazać w tym miejscu należy, że działanie pozwanego w tym zakresie nie nosiło cech celowego przetrzymywania powoda w niedogodnych dla niego warunkach i nie było podyktowane jego złą wolą. W orzecnictwie ugruntowany jest pogląd, iż przy ocenie zasadności roszczenia o zadośćuczynienie jednym z elementów, które należy brać pod uwagę jest także zbadanie nasilenia złej woli naruszydciela. Pozwany ze swej strony dołożył wszelkich starań, aby zapewnić powodowi godziwe warunki.

Skoro zatem nie doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda, to brak było podstaw do udzielenia mu z tego tytułu ochrony prawnej. Pewien stopień cierpienia i niedogodności jest wpisany w pozbawienie wolności, pozwany swym działaniem nie przyczynił się do jego powiększenia. W konsekwencji zgłoszone przez powoda żądanie zasądzenia na jego rzecz zadośćuczynienia nie zasługiwało na uwzględnienie.

W świetle powyższego stwierdzić zatem należy, iż nie jest możliwe przyjęcie, że dobra osobiste powoda w ogóle zostały naruszone. Nie można się bowiem w tej kwestii opierać wyłącznie na odczuciach powoda. Sąd powołuje się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 11 marca 1997 r. wydanego w sprawie o sygn. akt III CKN 33/97, zgodnie z którym ocena, czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, jakim jest stan uczuć, godność osobista i nietykalność cielesna (art. 24 § 1 k.c.), nie może być dokonana według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego (ocena subiektywna).

Z powyższych względów należało orzec jak w pkt 1 wyroku.

Sąd uznał, że nie należy obciążać przegrywającego sprawę powoda kosztami procesu. Stosownie do art. 102 k.p.c. w przypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może nie obciążać strony przegrywającej kosztami procesu. Przepis nie precyzuje bliżej pojęcia „wypadków szczególnych”, pozostawiając rozwiązanie tego zagadnienia praktyce sądowej. Brak jakichkolwiek ograniczeń wyliczonych choćby przykładowo wskazuje na intencję ustawodawcy szerokiego pojmowania zakresu tego terminu (tak postanowienie SN z 28 czerwca 1966 roku, I CR 372/65). Za nieobciążaniem przegrywającego powoda kosztami procesu przemawiała nie tylko jego trudna sytuacja materialna (został w całości zwolniony od kosztów sądowych), lecz także swoisty charakter sprawy. Jak wskazał Sąd Najwyższy do wypadków szczególnie uzasadnionych w rozumieniu art. 102 k.p.c. można także zaliczyć sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu sądu (postanowienie SN z 15 marca 1982 r., I CZ 30/82, LEX nr 8403). Mając powyższe na uwadze i uznając sytuację, w jakiej znalazł się powód za wypadek szczególnie uzasadniony, Sąd orzekł jak w punkcie 2 wyroku.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł, jak w sentencji wyroku.